

GERDA VAN WAGENINGEN

Voorbij de horizon

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

Het was stil op de rivier. In de verte was vaag een vlucht ganzen te zien, op weg van hun slaappleats op het water naar de wal om er te gaan grazen. Vera Constandse legde haar hand boven haar ogen om de vlucht vogels beter te kunnen volgen. Er was een vage glimlach om haar mond gekropen. Deze zomer had ze even gedacht dat ze nooit meer gelukkig zou kunnen zijn. De veranderingen in haar leven waren groot en ze waren snel gekomen. Maar nu naderde de herfst en voelde ze zich niet langer zo bedrukt.

Volkomen onverwacht was haar moeder, die al jaren de kost verdiende door te bakeren, niet goed geworden en binnen twee dagen was ze overleden. Een hersenbloeding, had de dokter, bij wie Vera diende, gezegd. Ze was er jaren geleden als dienstmeisje begonnen, maar was er inmiddels de huishoudster geworden. Het huis in Vianen, waar ze tot dan toe met haar moeder had gewoond, was kort na de

begrafenis verkocht. Dat was immers de erfenis van Marien en Vera beiden. Hij wilde zijn deel van het geld in zijn gloednieuwe schip steken.

Ze had ervoor kunnen kiezen bij de dokter te blijven werken en daar in de kost te gaan, want een jonge vrouw kon niet in haar eentje in een huis wonen als ze nog familie had die voor haar kon zorgen. Dat was niet gepast. Maar bij vreemden in huis wonen wilde ze niet. Ze stamde immers uit een geslacht van schippers en ze voelde altijd weer het verlangen naar het water. In Vianen had ze met haar moeder aan de kade gewoond. Ze hadden met schippers kunnen praten als die afmeerden. Ze had met haar moeder kunnen praten over vroeger en over Marien.

Zo nu en dan hadden haar moeder en zij aan boord gelogeerd om een reisje mee te maken. Vorig jaar nog, toen de Barbara van stapel was gelopen, waren ze zelfs een keer meegevoerd helemaal naar Duitsland. In een dorp wonen? Voor altijd? Nee, Vera moest huiveren van afschuw toen ze die mogelijkheid had overwogen. Veel te opgesloten, meende ze.

Marien leefde zuinig. Zijn dure nieuwe schip wilde hij zo snel als hij kon vrijvaren,

zoals hij dat in de afgelopen tien jaar ook had gedaan met zijn klipper, de Hoop en Vertrouwen. Ze hadden met zijn drieën beraadslaagd, haar schoonzuster Ciel, haar broer Marien en Vera zelf. Vera zou bij hen aan boord kunnen komen. Een knecht kostte geld. Zij als familielid zou alleen kost en inwoning nodig hebben en natuurlijk wat handgeld krijgen. Bovendien had de Barbara een vooronder, waar zelfs een heel knechtengesin in kon wonen. Op andere schepen was dat vaak het geval, soms met wel zes of zeven kinderen aan boord.

Een paar dagen na de begrafenis van hun moeder was het besloten. Natuurlijk had de dokter het jammer gevonden, dat ze besloot bij haar broer aan boord te gaan. Veel dorpelingen betreurden haar vertrek eveneens, want ze was vooral geliefd bij armelui, die alleen in geval van leven en dood de dokter durfden te laten komen en op andere momenten graag bij Vera te rade gingen. Ze had in de jaren dat ze in het doktershuis had gewerkt, veel opgestoken. Ze had bijvoorbeeld geleerd wonden te verbinden en meer van die dingen, zoals eenvoudige hoofdpijnpoeders klaarmaken en hoestdrankjes bereiden, maar ze wachtte zich er wel voor daadwerkelijk medische adviezen

te geven. Als het goed ging, zou je de mensen niet horen, maar wat zou er gebeuren als ze een advies gaf en de kwaal waar het om ging alleen maar erger werd? Nee, mochten eenvoudige dorpelingen graag denken dat iemand die in het doktershuis werkte, ook wel veel van de kennis zou hebben van mijnheer dokter zelf, Vera was wijzer geweest.

Nu ze aan boord woonde, miste ze een enkele keer de rust en de regelmaat van het dorpsleven, maar toch kon dat bij lange na niet wedijveren met het gevoel van vrijheid en ruimte dat ze had ervaren, zodra het schip van wal stak. Schippersbloed verloochende zich kennelijk niet.

Vera glimlachte opnieuw en ze snoof de geur van het water diep in zich op. Haar hart sprong op. Het verlies van haar moeder was hard aangekomen, zeker omdat het allemaal zo snel was gegaan. Ze had, diep weggestopt vanbinnen, tevens verdriet van het feit dat ze al vijfentwintig was en nog steeds niet getrouwd was. Daar praatte ze echter met niemand over. Zelfs niet met Ciel, als die eens een enkele keer vroeg of Vera zich eenzaam voelde zonder een eigen gezin. Dan mompelde ze maar iets onduidelijks zonder regelrecht antwoord te

geven en dan hield Ciel vanzelf op met dergelijke vragen.

Er was tot twee keer toe een jongeman geweest, die serieuze belangstelling voor Vera toonde. Een ervan was een neef van mijnheer dokter zelf geweest, maar hij was van een andere kerk en daar had dus niets van kunnen komen. De ander had niet alleen een moeder die bij hem inwoonde, maar ook nog vier jongere zusjes. Nee, dat was voor haar ook geen optie geweest. Met zoveel vrouwen in huis was er altijd ruzie en gekijf. Bovendien had de jongeman in kwestie geen greintje gevoel in haar wakker gemaakt. Toen hoopte ze nog op de ware jakob. Tegenwoordig besepte ze maar al te goed, dat ze door sommige mensen al als een echte oude vrijster werd beschouwd, en daar had ze, diep weggeborgen in haar binnenste, toch verdriet van.

Ze had er dus voor gekozen om bij Ciel en Marien aan boord te komen. Dat spaarde hun de kosten van een knecht uit. Het vooronder van de Barbara had een klein keukentje, een kamertje en zelfs twee slaapkamertjes. Die had ze ingericht met haar deel van de spullen van moeder. Ze had niet veel hoeven kopen. Het was vertrouwd, en haar deel van de erfe-

nis had ze veilig op de bank gezet. Ze ontdekte dat ze bijna vergeten was hoeveel ze van het schippersbestaan had gehouden. Ze was op een schip geboren. Als klein meisje had ze met haar ouders over de Zeeuwse wateren gezeild. Toen haar vader was gestorven, was moeder aan de wal gegaan en was zij in dienst gekomen bij de dokter in Oosterland. Maar het water was altijd blijven trekken, onmiskenbaar. De laatste drie jaar had ze zelfs van de dokter elke zomer een week vrijaf gekregen, vakantie noemde hij dat lachend, en dan was ze samen met moeder bij haar broer aan boord gegaan, waar hij ook lag, om mee te varen.

Ze hield van het water. Ze hield van de vrijheid die een schipper had. Ze hield van ruimte om zich heen. Ze was een schipperskind. Als ze trouwde, wilde ze met een schipper trouwen. Vera kreeg op dat moment een hinderlijke traan in haar ogen. Ze was nog steeds niet verloofd, zelfs niet verliefd, en er was geen enkel zicht op dat dit binnen afzienbare tijd de wending zou nemen waar ze soms zo naar kon hunkeren. Misschien bleef ze haar hele leven lang wel als een soort knechtje bij haar broer op de Barbara varen?

Ze stond aan dek en haar handen gleden

bijna liefkozend over de reling van het achterschip. Anderhalf jaar oud was de Barbara inmiddels. Marien had een sleepschip gekocht, toen het duidelijk werd dat met grotere vrachten meer werd verdiend. Zeilschepen konden steeds slechter concurreren met de veel grotere tonnages van de nieuwe schepen en Marien was altijd al slim geweest, een harde werker, die vooruit wilde. Hij en Ciel hadden inmiddels drie kinderen, die opgroeiden bij hun grootmoeder die aan de haven van Zierikzee woonde. Ze zagen hun kinderen slechts twee of drie keer per jaar. Daar kon Ciel soms erg verdrietig om zijn. Ze voeren in de zomer zes weken mee aan boord als er grote vakantie was, en met Kerst probeerde Marien altijd in Rotterdam te liggen, zodat de kinderen dan naar hen toe konden komen. Schippers voeren met kerst maar zelden, alleen maar als het echt nodig was. De eerste jaren van zijn huwelijk had Marien wel met kerst gevaren, om maar zo veel mogelijk te verdienen.

Het was hem voor de wind gegaan. Een paar jaar na zijn huwelijk hadden haar broer en schoonzuster hun zeilschip vrijgevaren, maar nu hadden ze zich opnieuw in de schulden moeten steken om dit mooie, nieuwe schip te

kunnen bekostigen. Maar ze gaf haar broer groot gelijk. Hij deed wat hij kon om zich opnieuw van zijn resterende schuldenlast te bevrijden en ook ditmaal zat hem dat niet tegen. Nu zijn kinderen aan de wal woonden, probeerde hij toch zo nu en dan met de stoomtram naar Zierikzee te rijden. Gelukkig hoefden de kinderen niet naar het internaat bij Vreeswijk, waar de schipperskinderen naartoe gingen als ze geen familie hadden die in staat was om voor hen te zorgen.

Vera vond dat ze inmiddels lang genoeg had staan dagdromen en opende de deur van de roef. Ciel stampte net de fijngesneden andijvie door de pan met gekookte aardappelen en keek op. Ze glimlachte, want ze mocht haar schoonzusje graag. ‘Vera! Heb je honger?’

‘Reken maar. Ik heb mijn tijd staan verdoen met naar de ganzen te kijken. Is Marien nog niet terug?’

‘Misschien is het een goed teken, dat hij er nog niet is.’

‘Het zou fijn zijn als hij een mooie reis heeft aangenomen,’ knikte Vera. Ze ging zitten en keek toe hoe haar schoonzuster de uitgebakken spekjes door de stampot roerde. Ze hielden van goed eten, Ciel en Marien. Zelf

zou ze het later, als ze alsnog het geluk mocht hebben een man te vinden, net zo doen. Per persoon twee gekookte eieren erbij, griesmeelpap voor toe. Dat was een maaltijd waar een mens mee vooruit kon! Net op dat moment kwam Marien weer aan boord. Zijn gezicht vertoonde een brede lach. ‘We gaan naar Duisburg,’ grijnsde hij en zijn vrouw kreeg een stevige zoen in haar nek. Hij pakte een borrelglasje, want net als de meeste mannen hield Marien van een borreltje voor de warme maaltijd. ‘Morgenochtend vroeg gaan we laden. En ik heb nog een verrassing voor jou, vrouwtje.’ Zijn ogen keken naar Ciel. Hij hield breed lachend een brief omhoog. ‘Uit Zierikzee.’

Ciel vergat heel de stampot en de pap erbij, om de brief uit zijn handen te grissen. Ja, schippersvrouwen hadden het in dat opzicht best zwaar. Ze misten hun kinderen. Haar ogen vlogen dan ook gretig over het papier. ‘Alles gaat goed,’ glimlachte ze even later.

Marien nam het laatste slokje. ‘Mooi zo. Straks kun je de regels letter voor letter nog eens uitspellen, vrouw, maar nu rammel ik van de honger.’

De stampot werd in een schaal gedaan, want ze hielden niet van een pan op tafel.